

časopisni oddelek
397
ROMANO THEM
2009

308 (497. 12=914. 99)

19012312,36

COBISS

o them

I S V E T

berš/leto: 15

december 2009, številka 36

Stran 2

Vlada RS v Pomurju

Stran 4

Predsednik države med novomeškimi Romi

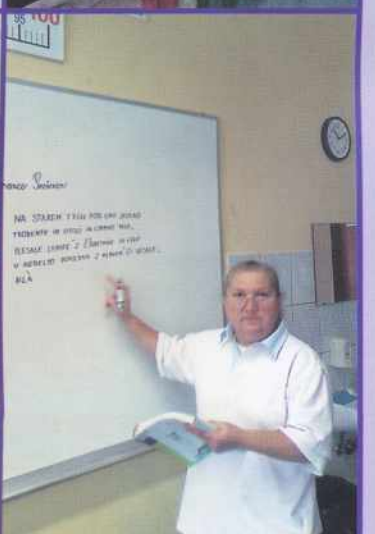
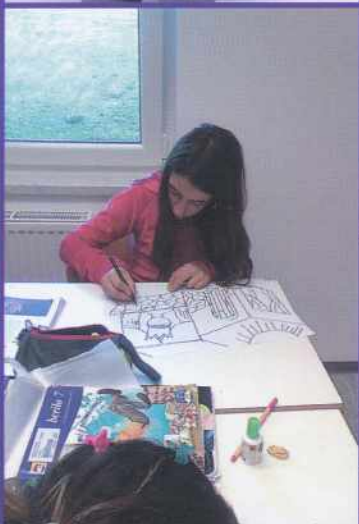
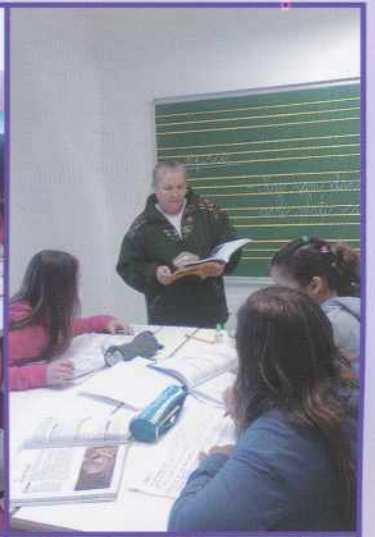
Stran 14

Evropska pot Romske kulture in dediščine

Stran 15

V Beogradu so odprli romski muzej

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 36, december 2009

založnik

Zveza Romov Slovenije

Arhitekta Novaka 13

9000 Murska Sobota

tel.: 02 5308-100

fax: 02 5308-104

e-mail: romani.union@siol.net

www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI ČASOPIS
ROMSKA PEDIJSKA PROJEKCIJA

e-mail: romic@siol.net

www.romic.si

odgovorni urednik

Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor

dr. Pavla Štrukelj

Monika Sandreli

Janja Rošer

Slobodan Nezirovič

Bečiri Fatmir

dopisniki

Lujzi Baranja, New York

Dragoljub Acković, Beograd

Bogdan Miklič, Novo Mesto

Fotografije so prispevali:

Oto B., Štefan B.,

Stanko B. in drugi

prelom in tisk

Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada

500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št. 415-562/96, se Romano them - Romski svet šteje med proizvode za katere se plačuje 20% davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo Ministrstvo za kulturo RS in Urad za narodnosti RS

<i>Romic</i>	Vlada RS v Pomurju	2
<i>Romic</i>	Kresalova na obisku	3
<i>Romic</i>	Sprejet predlog nacionalnega programa ukrepov za Rome	3
<i>Bogdan Miklič</i>	Predsednik države med novomeškimi Romi.....	4
<i>Mladen Tancer</i>	DR. Vanek Šiftar poznavalec, raziskovalec in glasnik Romov (ob njegovih dveh obletnicah).....	5
<i>Geza Bačić</i>	DR. Vanek Šiftar velik raziskovalec in prijatelj Romov - Ob 90 - letnici rojstva dr. Vaneka Šiftarja	7
<i>Romic</i>	Volitve v Mestno občino Novo Mesto.....	9
<i>Romic</i>	Osveščanje in boj proti predsodkom do Romov	10
<i>Romic</i>	Evropska pot Romske kulture in dediščine.....	11
	V Beogradu so odprli romski muzej /	
<i>Romic</i>	Andi Beograd prade romanu muzej	13
<i>Damjana Pestner</i>	Prostovoljno gasilsko društvo PUŠČA.....	14
<i>Romina Sandreli</i>	Srečanje romskih osnovnošolskih otrok.....	14
<i>Romic</i>	Vključevanje Romov v javno življenje preko medijev	14
<i>Romic</i>	Potekajo priprave na snemanje filma o življenju Romov - Shanghai.....	15
<i>Romic</i>	Tekmovanje kuharjev amaterjev	16
<i>Mikica</i>	Pozdravljeni bralci časopisa Romano them!.....	16
<i>Blanka Šarkezi</i>	Moje delo z učenci Romi na OŠ Turnišče in OŠ Genterovci	17
<i>Asist. Tatjana Krajnc Nikolić, dr.med.spec. in Ivana Žilavec, dipl.m.s.</i>	Zdravi v prazničnem času	17
<i>Romic</i>	Adventna delavnica	19
<i>Romic</i>	Slovenija organizirala dogodek o izobraževanju Romov	19
<i>Romic</i>	Ženski forum.....	20
<i>Goran Šarkezi</i>	Amen samahi pru morje.....	20

Vlada RS v Pomurju

Romic

18. novembra je bila na obisku v naši regiji **vlada z Borutom Pahorjem** na čelu. Med drugim so **obiskali več podjetij ter se sestali z našimi župani, poslanci in gospodarstveniki**. Sestala pa se je tudi z vodilnimi Zveze Romov Slovenije, ter obiskali nekaj romskih naselij.

V programu obiska ministrice za notranje zadeve Katarine Kresal je bilo tudi srečanje s predsednikom Sveta Romske skupnosti **Jožkom Horvatom Mucem**. Govorila sta o sobivanju v večetničnem okolju, tudi v tistem delu, ki se nanaša na delo policije v tem okolju.

Minister za šolstvo dr. Igor Lukšič je bil gost na našem radiu Romic. Nato se je na sedežu Zveze Romov Slovenije srečal s predstavniki Zveze Romov. Ministru Lukšiču so se na srečanju z romskimi predstavniki pridružili državni sekretar v kabinetu predsednika vlade Jožef Školč in predsednik vlade Borut Pahor. Minister Lukšič je obisk Pomurja nadaljeval v romskih naseljih Vanča vas – Borejci in Pušča. V Pušči je obiskal tudi Vrtec Romano.

Kresalova na obisku

Romic

Ministrica za notranje zadeve Katarina Kresal je 18. novembra 2009, v okviru vladnega obiska obiskala Pomurje. V programu ministričinega obiska je bilo tudi srečanje s predsednikom Sveta romske skupnosti Jožkom Horvatom Mucem. Govorila sta o sobivanju v večetničnem okolju, tudi v tistem delu, ki se nanaša na delo policije v tem okolju. "Kot sem seznanjena, policija dobro sodeluje s pripadniki romske skupnosti. Vodje policijskih okolišev so prisotni tudi v romskih naseljih, policija sodeluje z lokalnimi skupnostmi, vladnimi in nevladnimi organizacijami, izvaja pa tudi druge oblike partnerskega sodelovanja, med katere spadajo tudi športna srečanja z Romi", je povedala ministrica.

*Katarina Kresal in Jožek Horvat Muc.
Foto-vir: Ministrstvo za notranje zadeve*

Sprejet predlog nacionalnega programa ukrepov za Rome

Romic

Vladna komisija za zaščito romske skupnosti je 23. novembra sprejela predlog nacionalnega programa ukrepov za Rome za obdobje 2010-2015. Kot je po seji komisije povedal minister za šolstvo in predsednik komisije **Igor Lukšič**, bo sedaj predlog šel v razpravo s Skupnostjo občin Slovenije in Združenjem občin Slovenije ter z romskimi organizacijami.

Lukšič je pojasnil, da bodo lahko skupnost in združenje občin ter romske organizacije do 15. januarja

poslale svoje morebitne pripombe glede predloga. Te pripombe bodo na Uradu za narodnosti pregledali, nato pa bo šel predlog konec januarja ali v začetku februarja na vlado, ki ga bo dokončno sprejela.

Po ministrovih predvidevanjih se predlog programa pred dokončnim sprejetjem ne bo bistveno spremenil. Kot je dejal, bosta komisija in urad pripravila sestanek z župani občin, v katerih živijo Romi. Na tem sestanku bodo po njegovih besedah pregledali učinke dosedanjih

ukrepov in se dogovorili o operativni realizaciji prihodnjih ukrepov pri reševanju romske problematike.

»Klima je dobra. Tako župani kot predstavniki Romov in ministrstev so zadevo pograbili. Vidijo namreč, da gre za resen napor, da se stvari premaknejo,« je prepričan Lukšič. Kot je ocenil, je klima v Sloveniji dozorela, zato lahko v naslednjih dveh letih naredijo premike na področju reševanja in urejanja romskih naselij ter večji napor pri izobraževanju in vključevanju rom-

skih otrok v vrtce.

Po Lukšičevih zagotovilih je program ukrepov zelo konkreten, saj so program določa, kdo je nosilec ukrepov, kateri so viri in v kolikšnem času bodo ti ukrepi doseženi. Sedaj pa je, kot je poudaril minister, treba še operacionalizirati te ukrepe. Prav zato so potrebni sestanki z občinami, je pojasnil in dodal, da »marsikatera občina doslej ni postavljala prioritete na tem

področju«.

Naloga vlade in komisije pa je po ministrovih besedah ta, da »jim damo jasno vedeti, da mora biti to prioriteta«. Kot je povedal, bodo storili vse, da prepričajo občine, da se lotijo te zadeve.

»Da pa bomo tudi šli urezati šibo v ustrezen grm« oz. da bo država morala pri tistem, »ki ne bo podlegel tej benevolenci«, uporabiti »kakšna druga sredstva«, je opozo-

ril Lukšič.

Predsednik Zveze Romov Slovenije **Jožek Horvat Muc** pa je po seji komisije medijem povedal, da predlog ukrepov »vsebuje nekatere pomembne rešitve«. Dodal pa je, da je treba nekatere stvari še dograditi. Pri tem je omenil, da so glede aktivnosti in pooblastil države in lokalne skupnosti »pojmi tukaj še vedno nerešeni«.

Predsednik države med novomeškimi Romi

Bogdan Miklič

Predsednika države dr. Danila Türka so 12. septembra gostili novomeški Romi. Najprej so ga toplo sprejeli v naselju Žabjak, nato pa si je predsednik ogledal še romski vrtec Pikapolonica v Brezju. Ob koncu obiska, ki se je začel zgodaj dopoldne na Rotovžu, se je Türk ustavil še v romskem naselju Šmihel, kjer je slovesno odprl novo asfaltno cesto.

O slabih bivanjskih in socialnih razmerah v Žabjaku in Brezju je Türk povedal, da dogovarjanje o rešitvah poteka in da gre za pro-

ces, ki bo v kakšnem letu ali dveh pokazal tudi rezultate.

»Moji obiski so namenjeni predvsem k spodbujanju procesov, ki naj pripeljejo do odločitev, sam pa se bom za romsko problematiko zanimal tudi takrat, ko ne bo kakšnih posebnih akutnih težav,« je dejal predsednik Türk, ki je zadovoljen tudi z angažmajem mestne občine Novo mesto na tem področju.

Kot je še dejal Türk, je preseljevanje črnega naselja Žabjak slaba ideja, in da verjame, da se da najti rešitve z ustreznimi ureditvami prostorskih načrtov, ki ne bodo zahtevali nobenega preseljevanja.

Predsednik republike je ob tem pohvalil vrtec v Brezju, saj so po njegovi oceni romski otroci, ki ga obiskujejo, v veliki prednosti pred vrstniki, ki tega ne počnejo. Zato je starše danes na terenu pozval, naj otroke pošiljajo v vrtec in v šolo.

O povsem vsakdanjih težavah, kot sta vprašanji elektrike in vode v Žabjaku, se niso pogovarjali, saj

je to po Türkovih besedah povezano s prostorskimi načrti. Je pa predsednik izrazil prepričanje, da so poti, po katerih gre novomeška občina, prave.

V povezavi z javnim redom in mirom je predsednik pozval Rome na njihovo odgovornost pri tem, ob čemer je omenil tudi svetle primere, ki se kažejo tudi na Dolenjskem.

Predsednika države so nato gostili tudi šmihelski Romi, kjer je slovesno odprl novo asfaltirano cesto skozi naselje, za katero je novomeška občina sredstva dobila na razpisih.

Predsednik Krajevne skupnosti Šmihel Miro Škufca je v svojem nagovoru dejal, da so Romom, ki živijo v Šmihelu, že pred leti postavili konkretne zahteve, in sicer da Romi najprej dobesedno pometejo pred svojim pragom, da znotraj naselja sami prepričijo vsako divje priseljevanje, da po svojih možnostih nadzirajo vse divje zabave pozno v noč in predvsem streljanje ter da krajane

Šmihela vzamejo v svojo zaščito. "To so naredili, temu pa so sledila naša konkretna dejanja pomoči," je formulo sobivanja in napredka opisal Škufca.

Bojan Tudija, doma med Romi v Šmihelu, ki se je še posebej angažiral, da je predsednik države prišel med Rome, je dejal, da so zadovoljni predvsem zato, ker so lahko medse sprejeli predsednika, ki si je lahko tako pobleže ogledal razmere, v katerih živijo dolenski

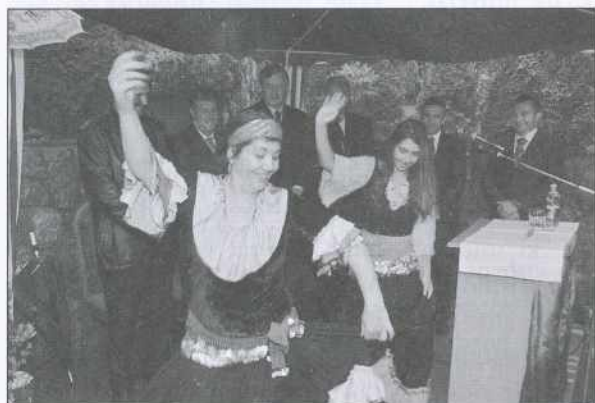
Romi, da pa zaradi tega še ne pričakujejo, da bo predsednik lahko rešil vse romske težave.

Tudija je še dejal, da je otvorenje ceste velika pridobitev, in spomnil, da je bil zazidalni načrt sprejet leta 2005, a da Romi še vedno niso lastniki zemljišč.

"Nujno je, da se zemljišča parcelirajo in dajo Romom v odkup. Ko bodo Romi postali lastniki, takrat bodo cenili tako svoje kot sosedovo," je prepričan Tudija, ki

dodaja, da so predsednika Türka seznanili s tem, da je med Romi veliko zanimanja za odkup.

Novomeški župan Alojzij Muhič je ob tem povedal, da so Türka seznanili s strategijo reševanja romske problematike, ki so jo predlagali državi. Dodal je, da je predsednika predvsem zanimalo izobraževanje romskih otrok in delovanje aktiva romskih žensk.

DR. Vanek Šiftar poznavalec, raziskovalec in glasnik Romov (ob njegovih dveh obletnicah)

Mladen Tancer

Letos se spominjamo 90-obletnice rojstva in 10-obletnice smrti velikega prekmurskega rojaka *dr. Vaneka Šiftarja*, zaslužnega profesorja mariborske univerze, pravnika-znanstvenika, kulturnika in družbenika širokih obzorij ter doma in v tujini nadvse cenjenega, upoštevanega in uglednega slovenskega *romologa*.

Po desetletju, ko je za vedno utihnila njegova globokoumna, blagovročna in klena živa beseda, ko mu je roka za vedno zastala

pri skrbnem beleženju pronicavih lastnih kritičnih in izvirnih misli ter temeljnih gonilnih silnic družboslovnih spoznanj, je čas, da z velikim spoštovanjem obudimo misel nanj in vsaj obrisno ocenimo njegov obilen, žlahten, neprecenljiv in trajen prispevek k splošni, občekulturni, družbeni, politični in sobivanjski uveljavitvi Romov v Sloveniji.

V *Šiftarjevem zborniku* (2001) je iz različnih zornih kotov in časovnih distanc zaobjeta celovita

podoba dr. Vaneka Šiftarja s podrobnim in preglednim življenjskim in ustvarjalnim orisom. K temu velja pridati še nekaj priložnostnih in jubilejnih zapisov o dr. Vaneku Šiftarju, ki so bili objavljeni v slovenskem tisku. Tedaj tu ni potrebe ponavljati že povedanega in zapisanega. V letu obeh obletnic pa se velja vrniti k bogato pisani in vrednostni vsebini zbornika ter si priklicati v spomin celovito in razčlenjeno podobo tega velikega človeka-humani-

sta, neizprosna, dosledna in vztrajna iskalca občesnice in pravice ter iskrenega in pristno čutečega romoljuba. Koristno in potrebno pa je osvetliti in posebej poudariti pomemben delež in prispevek dr. Vaneka Šiftarja v zakladnico naše slovenske in tudi občesromologije. O tem dejstvu v zadnjih letih v slovenskem prostoru vse premalo vemó, govorimo in pišemo ter zgolj iz naše malomarnosti na to kaj radi pozabljamo in zamolčimo. Dejstva so tu in jih ni moč zamolčati! Ob zajetnem Šiftarjevem zborniku nam je lahko dodatno v veliko in dragoceno pomoč, kot zanesljiv kašipot ter razgled v Šifterjevo večdesetletno ustvarjalno duhovno delavnico bogati *arhivski fond Šiftarjeve pisne kulturne zapuščine*, ki jo hrani Pokrajinski arhiv v Mariboru.

Dr. Pavla Štrukljeva in dr. Vanek Šiftar sta pionirja-temeljitelja novodobne slovenske romologije. V njunem strokovnem in znanstvenem diskurzu o večplastnosti, prepletenosti ter družbeni in politični občutljivosti romske tematike, sta ji v slovenskem prostoru postavila trdne in široke osnove ter jo nadvse uspešno uveljavila doma in v tujini. Novi rod slovenskih romologov uspešno nadaljuje, dopolnjuje in nadgrajuje njuno delo, izvorno bogati slovensko romologijo in že tudi prispeva zaznaven in izviren delež v skupno občesloveško dediščino romološke vede.

Romska tematika je bila Šiftarjeva živa in nepresahljiva stalnica vse od trenutka, ko se je vključil v raziskovalni projekt »*Izolati Ciganov in kalvinistov v Prekmurju*« (1961-62), pa do konca svojega življenja, ko mu je bil objavljen zadnji zapis »*Cigan – Rom?!*« (1999). Domala polna štiri desetletja je bil zagnan, vztrajen in zvedav potohodec po romskem

zastrttem svetu. Goreče zastrt je bil v bedni in po krivici izoliran romski svet ter je vztrajno iskal odgovore na mnoga svoja nepotešljiva vprašanja o medčloveških odnosih, o Romih, o njihovi izoliranosti, njihovi bedi, družbeni izobčenosti in še mnogih hudo občutljivih in za same Rome življenjsko skrajno eksistenčnih vprašanjih. Dr. Šifter to ni počel iz potrebe ali nuje po akademskem potrjevanju svoje profesure in svoje eksistence na univerzi, (za to ga je vezalo zahtevno pravoznanstvo!), pač pa iz njemu pristne notranje človeške želje in hotenja pomagati odločno in dokončno presekatí gordijski vozé pri družbenem razreševanju romskega vprašanja. Vsi, ki smo ga poznali in z njim leta pristno sodelovali in prijateljevali, smo občudovali in cenili njegov vztrajen, tenkočuten, poglobljen in dosleden odnos do preučevanja in raziskovanja romske problematike. V vsem njegovem preučevanju in raziskovanju romske tematike so bili pri njem premočrtno zaznavni: raziskovalčeva tenkočutnost za mnogoplastno in hudo občutljivo problematiko, pristna človeška zavzetost za resnično in trajno razreševanje mnogoterih njihovih problemov in težav, objektivna dialektična kritičnost v odkrivanju in prikazovanju življenjskih razmer in pogojev romske narodnostne skupnosti v Sloveniji, še posebej v domačem prekmurskem svetu. Kot pronicav analitičen raziskovalec in vztrajen romski stezosledec z izbrušenim socialno-sociološkim občutkom in čutom, ni le odkrival nam tako malo poznane svetá Romov in vzročnopolledično njihovo bedo, pač pa je tudi vztrajno, nepopustljivo in vizionarsko iskal in nakazoval izhodov in poti za njihov lepši in boljši jutri. Veliki humanist in is-

kren romoljub dr. Vanek Šiftar je trdno in neomajno verjel in upal v prihajajoči družbeni čas, ki bo trajno in nemoteno omogočal Romom družbeno-kulturno in enakopravno samopotrjevanje in uveljavljanje med večinskim prebivalstvom.

Med izjemno obsežno Šiftarjevo bibliografijo, - ki jo je skrbno in vestno zbral, uredil in pregledno zapisal višji kustos Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti Franc Kuzmič - (*Šiftarjev zbornik, 2001, str. 411-435*), je 21 objavljenih romskih bibliografskih enot. Več Šiftarjevih študij, razprav in člankov s čisto romsko tematiko je bilo objavljenih v uglednih in cenjenih specializiranih revijah, znanstvenih zbornikih in drugem tisku doma in v tujini. Njegova knjiga *Cigani (Minulost v sedanosti)* (1970) je slovenski prvenec o romski tematiki pri nas, o Romih v Sloveniji. Zbudila je veliko zanimanje med domačimi in tujimi romologi ter je še danes nepogrešljiv vir bogatih informacij za polpretekli čas, pravi vademekum, in dober kašipot pri novodobnem preučevanju Romov v naši državi. Nekateri temeljni Šiftarjevi objavljeni zapisi z romsko tematiko imajo trajno zgodovinopisno vrednost in veljavo ter so novodobnim raziskovalcem romologom zanesljiv, verodostojen in nepogrešljiv vir in opora pri preučevanju in raziskovanju romskih fenomenov v Sloveniji.

Dr. Vanek Šiftar ni bil le izjemen poznavalec in prodoren družboslovni raziskovalec Romov v Sloveniji, pač pa tudi njihov vztrajen glasnik in ambasador v slovenskem, jugoslovanskem in mednarodnem merilu. Tvorno in nadvse zaznavno je sodeloval z aktualnimi temami na mnogih posvetih in shodih, kjer se je raz-

pravljalo in odločalo o romski tematiki. Sodil je med mednarodno cenjene in uveljavljene romologe ter užival med njimi velik in spoštljiv ugled. Dodobra je poznal evropski fond romologije in sprotno spremljal njen razvoj.

Kot pravni strokovnjak in do-

ber poznavalec romske problematike pri nas, je dajal sociološke in pravne pobude za uspešno reševanje le-te in prispeval pomemben delež k pravnemu (raz)reševanju romskega vprašanja.

Iskren romoljub, humanist in trden vizionar dr. Vanek Šiftar je

velik del svoje duhovne ustvarjalnosti zavestno posvetil Romom. *Njegova bogata duhovna zapuščina vabi k spoznavanju in ponovnemu prebiranju njegovih globokoumnih, mestoma že kar preroških misli o novi zarji romskega jutra.*

DR. Vanek Šiftar velik raziskovalec in prijatelj Romov

Ob 90 – letnici rojstva dr. Vaneka Šiftarja

Geza Bačič

Dr. Vanek Šiftar je ob dr. Miklošiču in dr. Štrukljevi najuglednejši slovenski romolog in odlični poznavalec življenja in položaja Romov. Med domačimi in tujimi strokovnjaki je užival velik strokovni in osebni ugled, intenzivno je s svojim izvrstnim poznavanjem romske tematike veliko prispeval k reševanju romske problematike v Sloveniji in v bivši Jugoslaviji.

Na letošnji proslavi v »Vrtu spominov in tovarštva« v Petanjcih, ki je prav tako pomembna Šiftarjeva zapuščina, je slavnostni govornik dr. Danilo Türk, predsednik Republike Slovenije z izbranimi besedami poudaril izjemen prispevek dr. Vaneka Šiftarja k preučevanju, poznavanju in skrbi za manjšine, človekove pravice in pripadnike romske skupnosti.

»Cigani živijo med nami, a še deleč premalo z nami. Naselja s kolibami in hišami na robovih gozdov in mlak so pomniki minulosti. Sij temnih oči in zven težkih besed je splet obupa in upanja. Izoliranost in samoizolacija je obtožujoč odgovor na še

prepogosta mnenja, da z njimi ni mogoče sožitje, ker ne poznajo nobene higijene, ker kot delomrzneži živijo s številnimi družinami na račun družbe, ker kradejo ... in še nekajkrat bi lahko začeli stavek s ker... In na te naštetje »resnice« so nam odgovarjali Cigani po svoje, s krepkim zato, ker hočemo, a nas ne sprejemajo v vasi, kjer so nekoč živeli naši predniki, ker smo si brez dediščin z revščino gradili samo strehe nad glavo, ker manjši, ki prizadene škodo privatni lastnini, je bolj razkričan, kot drugi, ki izkoriščajo velike prilike ... in tudi teh odgovorov skoraj ni bilo konca ...

Ne bomo se premaknili dosti naprej, če se ne ustavimo pri osnovnem izhodišču: kolikšna je obojestranska pripravljenost, možnost in sposobnost, da se ob spoštovanju še mnogih različnosti med narodom in narodnostjo, ki se počasi oblikuje, ustvari popolnoma enakopravno sožitje. Vendar je pri reševanju teh vprašanj najpomembnejše osveščanje samih Ciganov, njihova težnja po organiziranosti in vključevanju

v življenje našega časa z ohranjanjem vsega, kar jih oblikuje in jim ohranja elemente narodnosti.« (Dr. Jože Goričar Predgovor v knjigi dr. Vaneka Šiftarja *Cigani, Pomurska založba, Murska Sobota 1970, str. 5 - 6.*)

To je le nekaj celovitih in zgoščenih misli iz najbolj poglobljene in temeljite knjige *Cigani*

(podnaslov *Minulost v sedanosti*) avtorja dr. Vaneka Šiftarja, ki je izšla pri Pomurski založbi leta 1970. Ta publikacija je gotovo zgodovinsko, sociološko, demografsko, etnološko in socialno zastavljena študija o Romih v Sloveniji, še posebej v Prekmurju. Prinesla je vrsto dognanj in ocen o romski etnični skupnosti, povzročila pa tudi večje zanimanje za Rome tako med raziskovalci kot med večinskim prebivalstvom. Ker je to najobsežnejše delo o Romih tudi neke vrste avtorjev pogled na človekove pravice, na pravice Romov do življenja z vsemi nami, ponudba za program razreševanja romskega vprašanja, ga ta knjiga kot vrsta njegovih tehtnih prispevkov in člankov o

položaju Romov ob dr. Miklošiču in dr. Pavli Štrukelj zagotovo uvršča med najuglednejše poznavalce romskega vprašanja in borce za pravice Romov – skratka med najzaslužnejše romologe.

Sicer v tej najobsežnejši knjigi o Romih avtor predstavi prihod in naselitev Romov v Evropi, njihove značilne obrtne dejavnosti, »integracijo« Ciganov v okolje, številne zanimive podatke in primerjave o Romih v Prekmurju, problematiko naseljevanja in popisov, antropoloških ugotovitev pa do njihovih naselij, stanovanj, družin, zdravstvenega stanja, kulture, izobraževanja, vključevanja v delo in kriminaliteto. Zaključne misli so obravnavane v zadnjem poglavju »Minulost v sedanosti«.

Akademik dr. Jože Goričar je v predgovoru te študije med drugim zapisal: »Tudi za nas in za Prekmurce velja v polni meri spoznanje, ki spremlja celotno avtorjevo pisanje, da je namreč tudi pri Ciganih-Romih prisoten tisti »skupni imenovalček«, ki jim načeloma omogoča dejavno vključitev v katerokoli družabno skupnost. Ta skupni imenovalček je – človek. ... Z nevsiljivim ugotavljanjem dejstev pred spodbuja k nadaljnjemu razmišljanju, kakor pa ponuja »dokončna spoznanja« o vprašanih, ki jih je avtor raziskoval. Mimo tega dela ne bo mogel nihče, kdor bo v prihodnje s kakršnega koli zornega kota preučeval Cigane. Delo je tudi polno takšnih podatkov in ugotovitev, ki bi lahko koristno rabile pri socialnem, političnem, vzgojnem, zdravstvenem in kulturno-prosvetnem delu med ljudmi.« (*Dr. Vanek Šiftar: Romi – narodnost ali etnična skupnost?, V: Narodnost – manjšina ali skupnost, Razprave in gradivo, št. 24, Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 1990, str. 82-83.*)

V obdobju nastajanja nove države Slovenije se je dr. Vanek Šiftar prav tako odločno zavzel za ustrezen položaj in status Romov v Republiki Sloveniji. Tako je v svojem referatu na posvetovanju o manjšinah v takratni Skupščini Republike Slovenije, novembra 1990, o statusu Romov med drugim poudaril: »Sedaj, v pripravi ustave suverene Slovenije se ponovno postavlja »romsko vprašanje«. Pri tem seveda moramo imeti jasno opredelitev do zavezujočih mednarodnih dokumentov, kakor tudi do tistih, ki jih bomo morali še »plačati# kot vstopnico v željeno Evropo. ... Njihov status mora opredeljevati ustava.« Hkrati se je dr. Šiftar odločno zavzemal, da je poleg ustavne in zakonske opredelitve položaja Romov bistvena zavest večinskega naroda in vseh drugih, da so demokratične svoboščine in položaj manjšine osnova za demokratične odnose, svobodno in mirno življenje celotne skupnosti. Ustava je v svojem 65. členu v bistvu sprejela njegove predloge o statusu Romov.

Tako kot je bil dr. Vanek Šiftar dober poznavalec in raziskovalec manjšin in Romov, je bil tudi borec, zaveznik in velik prijatelj vseh malih ljudi in revežev, ki so se jim godile krivice, pripadnikov narodnih skupnosti, vsej ljudi z družbenega obrobja in Romov. Prispeval je velik delež tako k temeljitemu poznavanju romske pauperizacije kot praktičnim predlogom in ukrepom za razreševanje mnogoplastnega romskega vprašanja.

Imel sem srečo in priložnost večkrat sodelovati pri pobudah in aktivnostih dr. Vaneka Šiftarja tudi pri pogovorih, mednarodnih in domačih konferencah, seminarjih in posvetih o Romih. Z izjemnim poznavanjem, poslu-

hom za sočloveka je znal prisluhniti težavam Romov, predlagal je razprave o romskih vprašanih v okviru republiških oziroma državnih organov in lokalnih skupnosti. S svojim značilnim prijaznim pozdravom »Kak si, dečko?« je našel pot do vseh, ki nas je poznal, imel pa je veliko prijateljev tudi med Romi, ki so cenili njegova prizadevanja in trud za izboljšanje njihovega položaja v družbi.

Ob izjemnem prispevku dr. Vaneka Šiftarja na raziskovalnem in strokovnem področju, mu je s hvaležnostjo potrebno dodati še vrsto praktičnih političnih akcij in dejavnosti pri razreševanju bivalnih, šolskih, vzgojnih, zdravstvenih in drugih družbenih problemov Romov. V ta sklop sodijo njegov prispevek k ustanovitvi in urejanju največjega romskega naselja v Sloveniji – Pušče pri Murski Soboti (danes v precej urejenem naselju živi okrog 700 Romov), ustanovitev vrtca v Pušči pred 40 leti (vsa leta ga obiskuje 30 do 40 romskih malčkov). Dr. Šiftar je bil tudi mentor številnim študentom pri diplomskih in seminarskih nalogah na različnih visokih in višjih šolah, ki so obravnavale problematiko romske populacije. Številni se ga še danes spominjamo kot odličnega poznavalca romskih razmer, zahtevnega profesorja in prizadevnega mentorja.

Dr. Šiftar je imel srečo, da je še za časa svojega življenja dočakal v mladi državi Sloveniji uresničitev svojih predlogov in nekatere konkretne rezultate pri izboljšanju položaja Romov v Sloveniji. Predvsem na področju pravne in Zakonske zaščite je slovenska država v kar 14 zakonih zagotovila uveljavljanje posebnih pravic (od šolanja romskih otrok, do socialne politike, kulturnih dejavno-

sti, do informiranja in politične participacije in volitev romskih svetnikov v občinskih svetih). Vrhunec pa je dosežen s sprejetjem Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji, ki ga je Državni zbor sprejel marca 2007. Tako so državni organi dobili sogovornika – Svet romske skupnosti iz vrst Romov, zagotovljena pa so tudi proračunska sredstva za potrebe romske skupnosti. Končno je uresničen 65. člen Ustave, Slovenija pa je med redkimi evropskimi državami, ki je položaj Romov pravno uredila.

Tudi opozorila dr. Šiftarja o boljši samoorganiziranosti Ro-

mov samih se uresničuje. Za izražanje in uveljavljanje svojih interesov so se Romi organizirali v romska društva, ki jih je 25, od tega je 17 romskih društev povezanih v Zvezo Romov Slovenije, ki opravlja pomembno kulturno, jezikovno, informativno in izobraževalno poslanstvo med pripadniki romske skupnosti. Zveza Romov je nosilec projekta Evropske Unije in Ministrstva za šolstvo: »Uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje«.

Seveda Romom tako država kot občine in vsi drugi še veliko dolgujemo – pot za izboljšanje njihovega položaja bo še težka

in dolgotrajna. Vseeno pa veljajo besede, ki jih je o dr. Šiftarju zapisal njegov dober poznavalec mag. Mladen Tancer: »S svojim raziskovalnim in političnim prispevkom je ozavestil družbeno – politično in socialno – sociološko konotacijo romskega vprašanja, kar je varovalo bodoče raziskovalce pred meglenim in odmaknjenim teoretiziranjem. Dr. Šiftar je s pisano in govorno besedo ustoličil Romov v naši zavesti in postal njihov iskren ambasador v slovenskem in širšem evropskem prostoru!«

Volitve v Mestno občino Novo Mesto

Romic

27. septembra so v Mestni občini Novo mesto zopet potekale volitve za romskega svetnika. Gre za že tretje nadomestne volitve. Prve so izvedli potem, ko je novembra lani odstopil Zoran Grm, nasledil ga je Danko Brajdič, ki pa je konec junija letos umrl zaradi srčnega infarkta. Okoli 330 volilnih upravičencev iz romskega naselja Brezje Žabjak, je lahko izbiralo med dvema kandidatoma, Dušico Balažek in Marko Stojanovičem. Dušica Balažek prihaja iz Drske pri Novem mestu, za pripadnico romske etnične skupnosti opredelila po tem, ko je stopila na skupno življenjsko pot s partnerjem Romom. 46-letna Balažkova je kot pomočnica vzgojiteljice zaposlena v romskem vrtcu Pikapolonica v Brezju, romski jezik ji ni ovira. Drugi kandidat

je bil, 22-letni Marko Stojanovič, prihaja iz Brezja, po izobrazbi je avtomehanik, v novomeškem Revozu je zaposlen kot kontrolor-preizkuševalec.

V mestni občini Novo mesto bo Rome predstavljala Dušica Balažek, ki je bila izvoljena za romsko svetnico, v občinski svet.

Osveščanje in boj proti predsodkom do Romov

Romic

Na radiu Romic, smo od aprila do septembra 2009, pripravili šest oddaj, ki imajo poudarek na boju proti predsodkih do Romov, z njimi smo skušali predstaviti romsko problematiko, življenje, navade in romsko kulturo in hkrati želeli razbiti marsikateri stereotip o Romih. Oddaje o Osveščanju in boju proti predsodkom do Romov je nastala z finančno pomočjo vladnega urada RS za komuniciranje.

V okviru projekta so nastale oddaje. Katere lahko poslušate na spletu: <http://www.zveza-romov.si/Projekti,632,0.html>

Vseh šest oddaj smo posneli na zgoščenko in sicer vsaka oddaja je na svoji zgoščenci.

Obravnavali smo vsebine, ki so povezane z predsodki do Romov. Pripravljali in zbirali smo informacij in gradiva na terenu, kjer so se izvajale ankete in določeni intervjuji. Podana so bila določena strokovna mnenja oseb, ki so kakorkoli povezani z Romi in določenim predsodkom.

1. oddaja

V prvi oddaji smo govorili o predsodkih, predstavili nekaj informacij o položaju Romov v Sloveniji, o številu Romov, ki živijo v Sloveniji. Predstavili smo življenjske razmere v katerih živijo Romi v Sloveniji. Predstavili smo tudi romski jezik, glasbo in kulturno dediščino Romov. O kršenju človekovih pravic in o predsodkih do Romov smo se pogovarjali z varuhinjo človekovih pravic RS Zdenko Čebašek – Travnik, ki

nam je več povedala o predsodkih, ki jih kot varuhinja sama sprejema. Naredili smo anketo med neromi v kateri smo povprašali nerome o izkušnjah z Romi in kako dobro jih poznajo.

2 oddaja

V drugi oddaji smo obravnavali predsodek izobraževanja Romov in predsodki povezani z izobraževanjem. Ker je maja potekal teden vseživljenjskega učenja smo k pogovoru povabili Alojza Srako svetovalca v svetovalnem središču Murska Sobota, ki nam je predstavil programe v katere se lahko vključijo Romi. Predstavili smo tudi projekt v katerega so vključeni Romski pomočniki po šolah v Sloveniji. Obiskovali smo jih in jih povprašali o tem kako se kaže napredek pri otrocih, ki potrebujejo pomoč, kako se jim zdi projekt izveden in kaj bi v to delo romskega pomočnika še vključili.

3 oddaja

V tretji oddaji smo govorili o Zaposlovanju Romov in o predsodkih povezanimi z zaposlovanjem Romov. Predstavili smo podatke o popisu prebivalstva iz leta 2002 in povprečnem zaposlovanju Romov. Na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS in zavodih za zaposlovanje že vrsto let z ciljem zmanjšanja brezposelnosti Romov kreirajo in izvajajo posebne programe. Omenili in naštelni smo te posebne programe. Ker nas je zanimalo kakšne programe izvajajo na Zavodu za zaposlovanje smo se

pogovarjali z Stanko Perčič vodjo urada za delo MS, ki nam je povedala o programih, ki jih izvajajo za Rome. Povprašali smo jih tudi o predsodkih s strani delodajalcev. Ker se velikokrat sliši da Rom ni povabljen na kak razgovor zaradi barve kože ali zaradi tega ker je Rom, smo v anketi spraševali ali so že kdaj bili poklicani na razgovor in ali so doživeli zavrnitev zaradi tega ker so Romi.

4 oddaja

V četrti oddaji smo govorili o odnosih med Romi in policijo. Večkrat se sliši da je med Romi veliko več kriminala kot med neromi, te informacije smo preverili pri g. Janezu Brezniku sektorja kriminalistične policije policijske uprave Murska Sobota, ki nam je povedal, da se na policiji posebej ne vodi evidence za Rome in da ni statistike o tem ali je med Romi več kriminala kot med neromi. Med mimoidočimi smo naredili anketo in jih povprašali po mnenju o zadevi Romi in kriminal, ali menijo da je med Romi več kriminala kot med neromi, kako se obravnava Rome in kako nerome v zvezi z kriminalom, kako policisti poznajo Rome.

5 oddaja

V peti oddaji smo obravnavali predsodek o socialni pomoči Romom in sicer predsodek, da so Romi večji dobitniki socialne pomoči kot neromi. O socialni pomoči smo se pogovarjali z Nado Škrbič vodjo enote za socialno denarno pomoč CSD Mur-

ska Sobota, ki nam je povedala o denarni socialni pomoči, komu je pomoč namenjena, kakšna je višina denarne socialne pomoči, kako se denarna socialna pomoč pridobi, kako je z enkratno socialno pomočjo in ali Romi prejema večjo denarno socialno pomoč kot Neromi, pri katerem vprašanju je bilo poudarjeno da je census za višino socialne pomoči isti za vse. Med mimoidočimi Romi smo naredili anketo v kateri smo povprašali kako so zadovoljni z delom centra za socialno delo in ali so mnenja da Romi dobivajo večjo pomoč kot neromi. Povedali so nam tudi o tem kako so obravnavani na centru za socialno delo.

6 oddaja

V šesti zadnji oddaji smo predstavili projekt Dosta - osvobodimo se predsodkov Spoznajmo Rome. O projektu smo se po-

govarjali z Stanetom Baluhom direktorjem Urada za narodnosti RS, ki nam je projekt podrobneje predstavil, povedal nam je kaj je namen kampanje Dosta, kako je kampanja uspela. O poznavanju kampanje pa smo povprašali tudi mimoidoče, ki smo jih med drugim tudi vprašali kako projekt pomaga o informiranju o Romih in kako projekt pomaga pri odpravljanju stereotipov in predsodkov o Romih. V oddajo smo vključili tudi reklamno sporočilo o diskriminaciji do Romov. Ker pa smo pri Romicu naredili nosilno pesem za projekt Dosta v Sloveniji smo tako kot v vsaki oddaji pesem predvajali na koncu oddaje.

Gradivo, ki je nastalo pri projektu je namenjeno vsem, ki želijo poslušati naše oddaje. Vsej populaciji romski kot neromski, ki jo zanima romska kultura, jezik, glasba. Oddaje so namenjene

predvsem neromom, ki še vedno imajo veliko predsodkov do Romov, saj z oddajami skušamo te predsodke vsaj malo izničiti in prikazati dejansko stanje.

Oddaje po želji posameznika lahko pošljemo. Naroči se pa lahko na našem naslovu radia Romic. Gradivo hranimo tudi v našem arhivu. Oddaje pa se da slišati na spletni strani Zveze Romov Slovenije.

Oddaje o Osveščanju in boju proti predsodkom do Romov je nastala z finančno pomočjo vladnega urada RS za komuniciranje.

Evropska pot romske kulture in dediščine

Romic

Lendava in romsko naselje Kamenci sta 7. in 8. oktobra gostila mednarodno konferenco v organizaciji Urada Vlade RS za narodnosti in Sveta Evrope, s katero bo tudi v praksi zaživel projekt Sveta Evrope Evropska pot romske kulture in dediščine. Na konferenci so poleg slovenskih organizacij, vključenih v projekt (Slovenski etnografski muzej in Društvo Romano pejtaušago/Romsko prijateljstvo), sodelovali tudi partnerske organizacije iz Španije, Nemčije, Velike Britani-

je, Grčije in Romunije. Vse se v svojih okoljih ukvarjajo s promoviranjem romske kulture in so v omenjeni projekt Sveta Evrope aktivno vključene. S svojimi dejavnostmi, ki bodo »v živo« predstavljene v romskem naselju Kamenci, udeležujejo osnovni namen poti romske kulture in dediščine, tj. ustvarjanje mostu med romskimi in ne-romskimi skupnostmi po vsej Evropi.

Osrednja govornica prvega dne konference sta bila ministrica za kulturo Majda Širca in Robert Palmer, direktor Direktorata Sveta Evrope za kulturo, kulturno in naravno dediščino.

Ministrica za kulturo Majda Širca je v uvodnem nagovoru poudarila, da ni boljšega načina za spoznavanje drugačnega in drugega kot neposredni stik. Evropska pot romske kulture in dediščine to spodbuja, hkrati pa je precej več kot le turistično romanje od ene do druge izkušnje. Je predvsem pot zavedanja razlik med kulturami in predvsem zavedanje, ki pomaga razbijati egocentristično razumevanje naše lastne kulture. »Zato upamo, da bo v prihodnosti iz poti nastala avtocesta, ki bo povezovala kulture širom evropskega prostora«.

Tudi Robert Palmer, direktor Direktorata Sveta Evrope za kulturo, kulturno in naravno dediščino, je izpostavil predvsem pomen neposrednega stika med romsko in neromskimi kulturami

v vsakodnevem življenju, izven institucionalnih in političnih okvirov, pri premagovanju predsodkov in stereotipov. Namen Evropske poti romske kulture in dediščine je premagati ovire med kulturami, ki nastajajo zaradi ignorance in nepoznavanja, in spodbuditi ljudi, da v vsaki, tudi v romski kulturi, najdejo stvari, ki nas povezujejo.

Kamenci: romska kultura v nastajanju

Prvi dan konference je namenjen predstavitvi nastajanja projekta in organizacij, ki so se vanj že aktivno vključile. V četrtek, 8. oktobra, pa se je dogajanje pod sloganom 'Kamenci - včeraj, danes, jutri' preselilo v romsko naselje Kamenci, kjer so pot romske kulture in dediščine v nastajanju

»v živo« prikazale posamezne partnerske organizacije.

V Kamencih je bil položen tudi temeljni kamen za romski kulturno-informacijski center 'Drom' - 'pot' v slovenščini -, ki predstavlja tudi pomemben korak naprej za prihodnost romske skupnosti v Pomurju. Center bo namenjen promoviranju romske kulture in bolj aktivnemu udeleževanju Romov v lokalnem okolju. Sredstva za gradnjo so bila pridobljena v okviru instrumenta predpristopne pomoči IPA Slovenija - Hrvaška 2007 - 2013 v partnerstvu občine Črenšovci, hrvaške občine Orehovica, društva za trajnostni razvoj Pomurja 'Misija S', društva 'Romano pejtaušago' in Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romić na frekvenci 97,6 MHz.

ROMIĆ ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

V Beogradu so odprli romski muzej / Andi Beograd prade romanu muzej

Romic

21. oktobra so v Beogradu, odprli "Muzej romske kulture. Dogodek se je začel z odprtjem razstave "Alav e Romengo" - Beseda Romov, pisna kultura Romov v Srbiji. Obiskovalci razstave so imeli priložnost videti najstarejšo knjigo namenjeno Romom Srbije, prva besedila za Rome in še veliko več še nerazstavljene literature. Najstarejša primerka muzeja sta prvo besedilo napisano v romskem jeziku iz leta 1543 (ali pred 1543) in prva objavljena knjiga za Rome v Srbiji iz 1803. leta. Avtor razstave je Dragoljub Acković.

Po pol stoletja od prve pobude o ustanovitvi muzeja razstava pisne kulture, »Alava e Romengo, na 12 panojih predstavlja eksponate 12 različnih področij romske kulture. Na 72 kvadratnih metrih, je obiskovalcem na voljo okoli 100.000 dokumentov iz romske kulture. Vse knjige in besedila, vključno z osmimi knjigami Svetega pisma v romskem jeziku, bo mogoče prebirati na desetih osebnih računalnikih, medtem ko bodo izvirniki razstavljeni poleg njih. V svetu sicer obstaja osem muzejev romske kulture. Po av-

torjevih besedah ša ta prostor ni samo muzej. Med razstavljenimi knjigami je tudi nekaj knjig Rajka Djuriča, sicer avtorja 37-ih del. V prizadevanju za izboljšanje položaja romske manjšine so že izdali knjigo o Romih v Beogradu, in zdaj odprli še muzej. Pomembno je, da se spremeni podoba Romov v Srbiji, saj so njen sestavni del, in hkrati prispevek k srbski kulturi in zgodovini. Muzej je dober način za doseg tega cilja. Naloga vseh je boj proti diskriminaciji in večje število romskih otrok v izobraževalnem sistemu - to je najboljša priložnost, da Romi postanejo enakopravni državljani v

Beogradu, kar si vsekakor zaslužijo - je povedal Dragan Đilas, župan občine Beograda. Razstava bo v muzeju, ki je odprt vsak delavnik od 10. do 20. ure na ogled do 20. marca prihodnje leto.

Povzetek: Andu 21. oktober prade Beograd, muzej romana kulturakru, la razstavaha Alav Roengru, prisouh sana te dikhel lekphurider kenvi andi romani čhib.te eršti kenva sej sinja pisime vašu Roma andi Srbija. Andu them hi uftu asej muzeja ham sar phijnel u Dragoljub Acković, so kerdja aja razstava, adauh heju naun čak muzej.

Prostovoljno gasilsko društvo PUŠČA

Damjana Pestner

V soboto 23. oktobra je bilo slovesno na Pušči. Člani tamkajšnjega Prostovoljnega gasilskega društva, ki so opravili izobraževanje, so prejeli potrdila o opravljenem tečaju za gasilca. Prejeli so tudi novo osnovno in zaščitno opremo, številna slovenska Prostovoljna gasilska društva pa so jim podarila nekaj svoje rabljene, a še uporabne opreme. Prostovoljno gasilsko društvo Pušča je bilo ustanovljeno leta 2004, a je

do lani mirovalo. Lani so se zaradi pogostih neurij odločili, da bo društvo začelo aktivno delovati. Letos so Gasilsko zvezo Mestne občine Murska Sobota zaprosili za članstvo. Sledilo je potrebno izobraževanje gasilcev in prvi tečaj je opravilo 14 članov Prostovoljnega gasilskega društva Pušča.

Člani Prostovoljnega gasilskega društva Pušča, ki so opravili tečaj, pa so prejeli potrdila. Prejeli pa so tudi osnovno in zaščitno opremo.

Gasilska zveza Slovenije jim je podarila literaturo o gasilstvu, nekatera prostovoljna gasilska društva Gasilske zveze Mestne občine Murska Sobota pa rabljeno, a še uporabno opremo. Prostovoljni gasilski društvi Sebeborci in Prežganje sta PGD Pušča podarili gasilski vozili, opremo pa so gasilcem s Pušče podelili tudi gasilci z Bleda, iz Ljutomera, Gornje Radgone in Malečnika ter nekateri posamezniki.

Srečanje romskih osnovnošolskih otrok

Romina Sandreli

Ženski forum pri Zvezi Romov Slovenije je pripravila srečanje romskih osnovnošolskih otrok z kulturno vsebino, ki je potekalo v soboto 10. oktobra 2009 v grajski

dvorani v Murski Soboti.

Na srečanju so nastopili romski otroci iz prekmurskih osnovnih šol, predstavili so se s plesom, glasbo ter petjem v romskem je-

ziku. S takim srečanjem otrokom omogočimo, da skozi predstavitveni program sami sodelujejo pri ohranjanju romske kulture in jezika.

Vključevanje Romov v javno življenje preko medijev

Romic

Z namenom povečati participacijo Romov v družbi, še predvsem mladih, so v krškem Društvu zavznikov mehkega pristanka ob podpori Evropskega socialnega sklada v letu 2008 začeli s projektom „Vključevanje Romov v jav-

no življenje preko medijev“, ki se zaključuje konec tega meseca.

Vanj se je vključilo šest pripadnikov romske manjšine, ki so v društvu preko organiziranih delavnic in kar 450 ur praktičnih vaj pridobili osnovna znanja za pro-

dukcijo kratkih filmov oziroma televizijskih prispevkov.

V obdobju enega leta so posneli kar okoli deset kratkih filmov in reportaž, med njimi sta vidne dosežke in priznanja prejeli 18-letna **Martina Hudorovič** in 11-letna

Silvija Hudorovič z Drnovega. Martinin film „Babica mi je povedla“ je bil namreč uvrščen v ožji izbor filmov Stranger festivala v Amsterdamu, v Gdanskju pa je isti film na svetovnem tekmovanju organizacije neodvisnih filmskih avtorjev Unition International du Cinema v konkurenci več sto

filmov s celega sveta prejel celo bronasto medaljo. To je Martino še dodatno vzpodbudilo, da se bo, kakor pravi, po končanem srednješolskem izobraževanju, je dijakinja zadnjega, 4. letnika vrtnarske srednje šole v Novem mestu, posvetila študiju novinarstva. Ob njenem ustvarjalnem delu pa je še

posebej razveseljivo, da so ji veliko podpore izkazali tako v krogu družine kot tudi sošolci in profesorji. Po stopinjah svoje sestrične gre tudi Silvija, ki se je pred dvema tednoma udeležila v Izoli tudi delavnic za najmlajše slovenske filmske ustvarjalce.

Potekajo priprave na snemanje filma o življenju Romov - Shanghaj

Romic

Kezdinde u butja vašu te kijrel u film palu romengru življenje - Shanghaj

Ekipa najbolj gledanega slovenskega filma Petelinji zajtrk bo snemal film po romanu pisatelja Ferija Lainščka in pripoveduje o življenju Romov. 23. in 24. oktobra je bila v prostorih Zveze Romov Slovenije v Murski Soboti prva avdicija za Rome, ki bi želeli igrati v novem celovečernem filmu. Režiser Marko Naberšnik bo snemal nov film - Shanghaj po predlogi romana Ferija Lainščka Nedotakljivi. Film pripoveduje o romskem kralju Belmondu, ki se odloči zgraditi cigansko vas, ki jo poimenuje Shanghaj.

V Murski Soboti je bila prva

uradna avdicija, že nekaj tednov pa potekajo ogledi terena in priprave na snemanje, ki naj bi se začelo jeseni prihodnje leto. Film bodo snemali v Prekmurju, Sarajevu, Skopju, Trstu, Mariboru. Vmes bo seveda še več avdicij.

Povzetek: Kezdinde u butja vašu

te snimalinel u film pali kenva so la pisindja u Feri lainšček te akharel pe nedotakljivi. U film pe akharla Šanghaj, te vakerel palu romanu kijari souh kijrel romanu gav so pe akharel Šanghaj.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

Tekmovanje kuharjev amaterjev

Romic

Romeo Horvat-Popo je tretjič sodeloval na tekmovanju kuharjev amaterjev, ki je potekalo na Srednji šoli za gostinstvo in turizem v Celju in je bilo že 16. kuharsko tekmovanje kuharjev amaterjev v organizaciji revije Naša žena. Letos so se pomerili v pripravi golažev s prilogami. Lahko je bil mesni, krompirjev, gobov, zelenjavni, madžarski, mehiški ...in vsi ljubiteljski kuharice in kuharji, so navdušili strokovno komisijo in vse navzoče. Pogoj za tekmovanje je bil, da mora biti ljubiteljski kuhar/ica, kar pomeni, da ni kuhar/ica po izobrazbi ali da se s kuhanjem ne ukvarja poklicno. Tekmovalci so prišli iz vse Slovenije, ena tekmovalka tudi iz sosednje

Avstrije. So različnih poklicev ter starosti, najmlajši letošnji tekmovalec, Aljaž Konec iz Loč pri Poljčanah, še ni dopolnil niti deset let. Romeo Horvat - Popo je za letošnje tekmovanje pripravil Romeov piščančji golaž, kateri mu je prinesel peto mesto.

Komisija je ocenjevala potek priprave, izvirnost, upoštevanje sodobnih načel zdrave prehrane, videz in okus jedi.

Kot vsako leto, je bila odločitev o zmagovalcih težka, saj se vsi izbrani – čeprav so le ljubiteljski kuharice in kuharji – res odlično odrežejo in o prvih treh odločajo le desetinke točk. A, ker je tekmovanje, je po-

trebno izbrati prve tri.

Tako so za leto 2009 zasedli:

1. mesto – Milan Kardoš iz Murške Sobote - skuhal je golaž z mesom in kostanji, za prilogo pa postregel kakavove rezance z lešniki; 2. mesto – Vera Bezjak iz Lipovcev - za odličnega golaža s čičerko, ki je teknil vsem, ne le tistim, ki ne jedo mesa; 3. mesto – Tanja Tumpaj iz Zidnega Mosta, ki je pripravila iz domačih, ekološko pridelanih sestavin okusen babičin golaž, za prilogo pa dodala kruhov cmok s slanino.

Vsi tekmovalci so prejeli lepe, praktične nagrade, prvi trije pa še:

1. nagrado v vrednosti 420 €,
2. nagrado v vrednosti 330 €,
3. nagrado v vrednosti 250 €.

Pozdravljeni bralci časopisa Romano them!

Mikica

Pošiljam slike v katerih je razvidno, kaj sem delala z Romi. To pomeni, da smo v tem času imeli pohod s tretjim razredom, obisk Športnega centra Komika v Ljubljani (fitnes in aerobika), izbirni predmet otrok sedmega in osmega razreda, obisk pošte v Trebnjem- tretji razred, individualne ure z učenci sedmega in osmega razreda-slovenščina (Kralj Matjaž, Podvodni mož, analiza, obnova in ilustracija), v tretjem razredu matematika-poštevanka in na koncu so predšolski otroci, ki so danes imeli Muco copatarico v vzgojnem varstvenem zavodu v Hudejeh 26. To so otroci, ki jih v prostem času pripravljam za prihod

v osnovno šolo.

Popoldanske ure po pouku se ukvarjam z domačimi nalogami, govornim vajam, ilustracijam, poštevanko ter branjem za bralno značko. Včasih, če je lep dan, se vsedemo zunaj, pečemo kostanj in se prek kostanja učimo poštevanko. Na koncu pa še to, podarjam Vam sliko s punčkam, ki sem jih naredila sama na izobraževanju v Novem mestu, ki ponavadi poteka ob petkih.

Upam, da ste zadovoljni in lep pozdrav!

Moje delo z učenci Romi na OŠ Turnišče in OŠ Genterovci

Blanka Šarkezi

Mesec november je minil kot bi trenil. Danes občutimo kako je bil mesec november naporen. Jaz kot romska pomočnica sem razdeljena na dveh osnovnih šolah OŠ Turnišče in OŠ Genterovci.

V tem šolskem letu skupaj obiskuje 34 romskih učencev. Naši romski so vključeni v redne oddelke. Z učenci smo se veliko pripra-

vljali na ustno in pisno preverjanje znanja. Vključujem se v vseh oddelkih na šoli kjer pomagam tudi učencem pri opravljanju različnih nalog, če česar ne razumejo jim tudi dodatno razložim. S starši Romi se dobro razumemo. Občasno jih tudi obiskujem v romskem naselju Gomilica. Učencem posvečam veliko pozornosti, ker je moje delo zelo

spoštovano jo z veseljem opravljam. Z romskimi učenci se pripravljamo na nastope, ki bodo potekale na OŠ Turnišče in OŠ Genterovci. Veliko vadimo romski ples, ki jih jaz poučujem. Za učence Rome je to dodatna motivacija saj me poslušajo mi zaupajo in predvsem spoštujejo.

Zdravi v prazničnem času

Asist. Tatjana Krajnc Nikolić, dr.med.spec. in Ivana Žilavec, dipl.m.s.

December je mesec veselih praznikov. Otroci se veselijo prihoda Sv. Miklavža, odrasli pa Božiča in Silvestrovega. Vmes pa lahko pride še kakšen družaben dogodek. Imeli bomo priložnosti za srečanja s družino, sorodniki, sosedi in prijatelji. Ob teh priložnostih bomo verjetno jedli in pili, več kot ponavadi ali celo pretiravali. Da nam prazniki ostanejo v lepem spominu, veseli in sproščeni, nam lahko pomagajo naslednji nasveti.

- Ne pretiravajmo s hrano. Jejmo

zmerno, ker je zimska hrana večinoma »močna« (mastna, mesnata). Zaužijmo sadje in zelenjavo večkrat na dan, kar bo prispevalo k boljšemu počutju. Ta živila prispevajo k dvigu odpornosti, vsebujejo dosti vitaminov, mineralov, balastnih snovi, uravnavajo prebavo, pa še ne redijo.

- Čeprav je dan kratek, preživimo nekaj časa v naravi. Sprehajajmo se vsak dan, najmanj pol ure. Gibanje blagodejno vpliva na telesno in duševno počutje.

- Preživimo čas v družbi oseb, ki jih imamo radi. Zabavajmo se in počnimo nekaj skupnega, pojdemo na sprehod ali se igrjamo kakšno družabno igrico, pogledamo si film.

- Pomembno je, da ne pretiravamo s pitjem alkohola, ker bomo zaradi tega nezmožni početi kaj drugega, naša pozornost bo popustila, enako tudi zmoglost za zabavo in ples. Če spijemo kozarec več in se odpravljamo domov z avtom, naj vozi avto tisti, ki ni pil. Še

boljše je, če pokličemo taksi.

- Pijmo vodo namesto alkohola ali sladkanih pijač, ker nas edino voda odžaja. V zimskem času, v zaprtih in segretyh prostorih je izguba vode večja kot normalno. Poleg tega je pomembno vedeti, da povzroča alkohol pretirano izgubo vode iz telesa in se telo »izsuši«, kar prispeva k slabšem

počutju. Potrebno je spiti 2-3 litre vode dnevno.

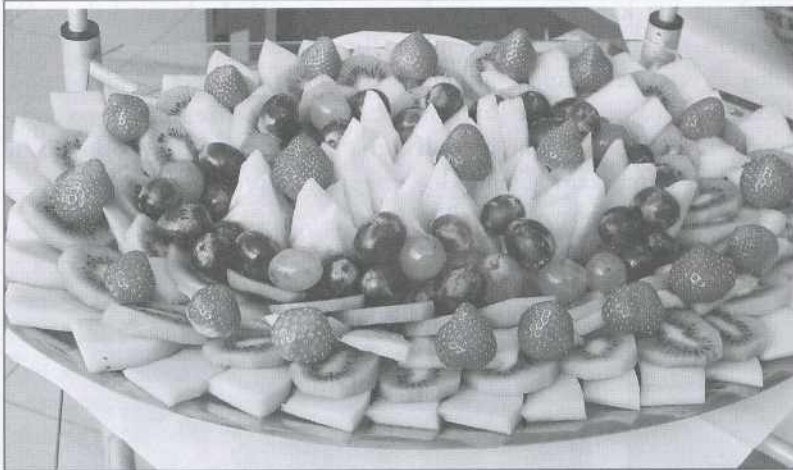
Kako se obraniti pred prehladom?

V prazničnem oziroma zimskem času so pogosta različna prehladna obolenja.

Najučinkovitejša zaščita so enostavni ukrepi:

- Pogosto in temeljito si z milom umivajmo roke.
- Ko kašljamo ali kihamo, vedno uporabimo papirnat robček.
- Z rokami se ne dotikajmo oči, nosu in ust.
- Večkrat na dan dobro prezračimo vse prostore. Odprimo okna na stežaj in naredimo prepih (5-10 minut)
- Poskrbimo za dobro odpornost in zadosti vitaminov. Zaužijmo najmanj dva sadeža dnevno (jabolko, pomaranče, banane).

Fotografije: Arhiv Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota

Nekoč in danes

Nekoč smo bosí hodili brez rokavic se kepali in sanjali brez sani. Sneženega moža smo delali brez korenčka in brez kapice. Lepo smo se imeli od snega smo delali sladoled, ker ga nikoli nismo jedli.

Čips smo poznali, ker smo ga sami pekli na peči. Danes imamo rokavice in nismo več bosí, ritke niso več mokre saj imamo sani. Sladoled vsi poznamo, čips pa si lahko kupimo v trgovini. Sneženega moža že delamo s korenčkom in kapico.

Romska kapelica

V vasici tam je kapelica v njej je Marija devica v beli obleki na glavi kronica iz dvanajst zvezdic ko jo slavimo z rožicami okrasimo k njej hitimo in jo prosimo kdo tam mašuje prelepa Marija ti

Baranja Rozalija - Giga

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

Adventna delavnica

Estera Horvat

Približal se je zimski čas in čarobni december. V ta namen sem z romskimi učenci in Ljudsko univerzo Murska Sobota priredila delavnico. Delavnica je potekala v ponedeljek, 23.11.2009 od 12. do 14. ure v učilnici št. 7. Na delavnici smo izdelovali adventne venčke razne oblike in velikosti. Delavnice so se udeležili učenci od 2 – 9 razreda DOŠ I Lendava. Pridružili so se nam tudi romski pomočniki iz OŠ Beltinci, OŠ Črenšovci, OŠ II Murska Sobota, Vrtec Pušča. V goste sta nam prišle tudi Cvetka Temlin, ki je predavateljica na LU v Murski Soboti in Klavdija Florjan, ki je zaposlena na LU v Murski Soboti. K delavnici je pristopila tudi ena mamica, ki je z nami delila adventne in božične trenutke njene mladosti. Tudi učenci sami so pripovedovali o dogodkih ob adventnem času. Na vrata so potrkali tudi učiteljice in učenci iz

podaljšanega bivanja. Radovedno so vstopili in si ogledali naše adventne venčke, potek izdelave. Za spomin na adventno delavnico smo podarili pet adventnih venčkov:

- ravnateljici Tatjani Sabo
- administratoriki Suzani Bratkovič
- svetovalni sodelavki Nataši Kojnjek
- predavateljici Ljudske univerze

Murska Sobota, Cvetki Temlin
• direktorici Ljudske univerze Murska Sobota, Vesni Lainssani

Delavnice se je udeležilo 15 romskih učencev. Vsak je izdelal svoj adventni venček in morda še kakšnega več. Izdelke so si učenci odnesli domov.

Vsi se veselimo naslednje delavnice.

Slovenija organizirala dogodek o izobraževanju Romov

Romic

Varšava, 7. oktobra 2009 - Ob robu Implementacijskega sestanka (HDIM), najpomembnejše letne konference na področju človekove dimenzije OVSE, ki jo organizira Urad za demokratične institucije in človekove pravice (ODIHR) v Varšavi, je Slovenija organizirala stranski dogodek o izobraževanju Romov. V uvodnem nagovoru se je veleposlanik RS na Poljskem Marjan Šetinc dotaknil prednostnih nalog predsedovanja Odboru ministrov Sveta Evrope, med drugim je po-

udaril promocijo pravic manjšin in aktivno politiko za njihovo integracijo s posebnim poudarkom na Romih. Prav tako je predstavil dejavnosti Slovenije na področju izobraževanja Romov in njihovega vključevanja v izobraževalni sistem. Osrednja tema dogodka je bila predstavitev projekta romskih pomočnikov v Sloveniji kot primer dobre prakse na tem področju. O svojih izkušnjah sta govorila Jožek Horvat Muc, predsednik Zveze Romov Slovenije in Sveta Rom-

ske skupnosti, ter Marjan Drvarič, romski pomočnik. V razpravi so izjemno zanimanje za projekt izrazili številni predstavniki delegacij in nevladnih organizacij.

Ženski forum

Romic

Ženski forum ki deluje pri Zvezi Romov Slovenije, je letos pripravilo kar nekaj programov:

- Ob dnevu žena smo imeli srečanje z delavnico
- 2-krat smo organizirali krvodajalsko akcijo
- Delavnice telesna aktivnost / aerobicna, ples,
- Izdelovalne delavnice (rože iz krep papirja, risanje na steklo,...)
- Razstava ob dnevu Romov / Lendava
- Ob materinskem dnevu smo obiskali Emilijo Baranja v Vanča vasi
- Delavnica in predavanje grafologinje Alenke Martinuzi
- Srečanje osnovnošolskih otrok z kulturno vsebino
- Različna predavanja ki so jih za naš forum pripravili na ZZV Murska Sobota (zdrava prehrana, čistila v gospodinjstvu, ...)
- Svetovanje in motiviranje za izobraževanje odraslih (z sodelovanjem z Svetovalnim središčem Alojz Sraka)
- Predavanje na temo Depresija in duševne motnje (v sodelovanju z društvom DAM)

Amen samahi pru morje

Goran Šarkezi, 6.a, OŠ Kuzma

Amauro razred gejlu adau nilej pru morje. Laukhjam men khetaun zi škola, te akur amen laudinjam štaur ouri le avtobusiha žu morje.

Kada pejam odoj gejam andu amaure sobi te pakulinel amaure fouti andu marime.

Evda užaraj kada žaha te dikhel

u morje. Paunji sinjahi fejs londu te fejn tautu.

Pru morje prindjardjum but avren čhavoren te pejtaušen.

Laudinjam men laudijaha so auli andri Italija. Paunji sija asou rejn hot dikhauhi le maučhen sar usinen.

Asou šukar mange sinja pro morje

hot evda užarauf kada žau papal pro izlet.

Bili smo na morju

To poletje smo z našim razredom bili na morju. Zbrali smo se pri šoli, potem smo se peljali štiri ure z avtobusom do morja. Ko smo prispeli, smo najprej šli v svoje sobe in pakirali svoja oblačila v omare.

Komaj smo čakali, da bomo šli pogledat morje in obalo. Voda je bila zelo slana in topla.

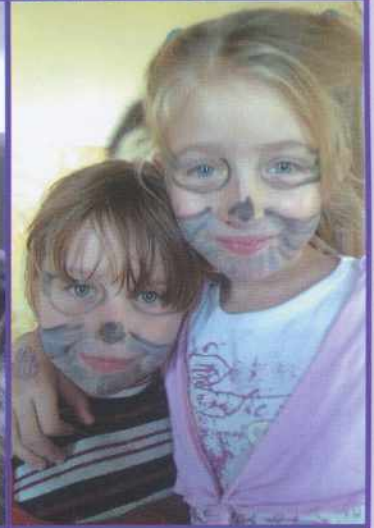
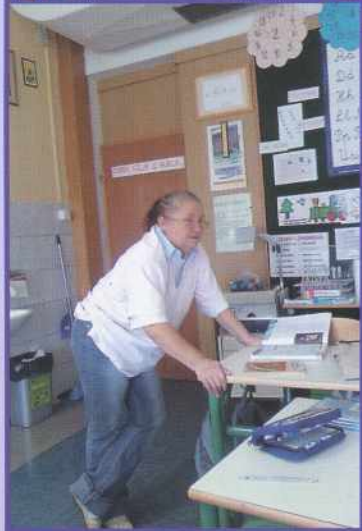
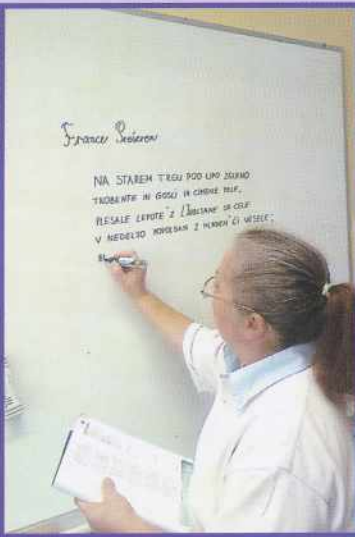
Tam sem spoznal veliko drugih otrok in prijateljev.

Peljali smo se tudi z ladjo, ki so jo pripeljali iz Italije. Voda je bila tako čista, da sem lahko videl kako plavajo ribe.

Na morju mi je bilo zelo lepo. Komaj čakam, da bomo spet šli na izlet.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

ansambel

РГОМА ТОН

